

Оксана Попівняк, викладач кафедри економіки

*Дрогобицького державного педагогічного університету
імені Івана Франка*

РЕЗУЛЬТАТИ ПРИВАТИЗАЦІЇ ПІДПРИЄМСТВ ЛЬВІВСЬКОГО РЕГІОНУ, ДЛЯ СТВОРЕННЯ ПРИВАТНОГО СЕКТОРА ЕКОНОМІКИ

У статті розкрито проблеми приватизації підприємств Львівського регіону, які в загальному впливають на стан та розвиток економіки країни, та впливають на ефективність функціонування приватної власності в сучасних умовах.

Постановка проблеми. “Про приватизацію майна державних підприємств” з 4 березня 1992 р. в Україні діє закон, що регулює правові, економічні й організаційні основи приватизації підприємств загальнодержавної, республіканської (Республіки Крим) і комунальної власності з метою створення багатуокладної соціально орієнтованої ринкової економіки України.

Приватизація майна державних підприємств України (це відчуження майна, що перебуває в загальнодержавної, республіканської (Республіки Крим) і комунальної власності, на користь фізичних і недержавних юридичних осіб.

Приватизація здійснюється на основі наступних принципів:

- законності;
- надання пільг на придбання державного майна членами трудових колективів приватизованих підприємств;
- забезпечення соціальної захищеності і рівності прав громадян України в процесі приватизації;
- пріоритетного надання громадянам України прав на придбання державного майна;
- безоплатної передачі частки державного майна кожному громадянину України;
- приватизації державного майна на платній основі з застосуванням приватизаційних паперів;
- дотримання антимонопольного законодавства;
- повного, своєчасного і достовірного інформування громадян про всі дії щодо приватизації;
- пріоритетного права трудових колективів на вибір форми власності і придбання майна своїх підприємств.

Особи, що придбали державні підприємства цілісні майнові комплекси є правонаступниками їхніх майнових прав і зобов'язань відповідно до умов договору між продавцем і покупцем та законодавством України.

Зазначені об'єкти не підлягають відчуженню шляхом купівлі-продажу, обміну, дарування до введення власної національної валюти.

Суперечки, що виникають у процесі приватизації розв'язуються судом чи арбітражним судом у встановленому порядку відповідно до їхньої компетенції [1].

Процес роздержавлення, приватизації, комерціалізації передбачає створення різних видів діяльності підприємств, розвитку приватного сектора економіки, підприємництва, фермерства на основі самофінансування і саморозрахунку, при відсутній конкурентній боротьбі між виробниками, що зумовлюється непередбаченими змінами в реальній економічній ситуації країни.

Роздержавлення і приватизація дає свободу приватній власності, і це як відомо, становить головну умову підприємництва. Приватна власність може бути однієї особи, або набувати інших форм, при умові, що об'єднуються капітали двох чи більше осіб, або коли приватна власність розподіляється між багатьма співвласниками капіталу через випуск цінних паперів.

Розглядаючи власність як економічну категорію, можна стверджувати, що розвиток суспільства, ринкової економіки можливі при умові радикальних змін державної власності, формування у нашій економіці незалежної фігури приватного власника – людини, яка б працювала для забезпечення власних інтересів через задоволення потреб суспільства. Саме такі громадяни є економічно незалежними і власними силами створюють свій добробут і добробут своєї країни. Разом з тим це соціальна група працівників була завжди життєво зацікавлена в тому, щоб була дисципліна, відповідальність і повага до особистості. Саме за таких умов, як свідчить світовий досвід, роздержавлення і приватизація найбільш ефективна, і є надійною гарантією свободи й демократії, забезпечення прав людини.

РЕЗУЛЬТАТИ ПРИВАТИЗАЦІЇ ПІДПРИЄМСТВ ЛЬВІВСЬКОГО РЕГІОНУ, ДЛЯ СТВОРЕННЯ ПРИВАТНОГО СЕКТОРА ЕКОНОМІКИ

Відзначимо, що командно-адміністративна економіка з винятково одноосібною державною власністю, яка пронизувала все господарство країни, із доведенням планів до кожного виробника, що виробляти, скільки виробляти, за якими цінами реалізувати вироблені товари і частково послуги, виявилася нездатною для швидких ринкових реформ. У країні не було відповідних передумов, а саме:

- психологічної готовності населення;
- належної підтримки владних структур;
- соціально-економічної бази;
- розвитку ринкової інфраструктури;

- надзвичайно велика протидія певних політичних партій, які і досі трактують до монопольної державної власності.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Питання вдосконалення господарського механізму приватизації, планування ефективності цієї діяльності показані в працях багатьох учених-економістів. Значний вклад у розроблення проблеми внесли: Є. Бойко, О. Бондар [2], В. Голиков [6], М. Герасимчук, М. Вачевський [3], М. Долішній, С. Давимука [7; 8], Д. Богиня [4; 5], М. Єрмошенко [9; 10], С. Злупко, О. Кузьмін, М. Козоріз, Й. Петрович, Т. Ландіна, І. Михасюк та ін.

Мета статті. Обґрунтування теоретичних і методологічних положень, практичних рекомендацій дальшого розвитку приватного сектора в умовах трансформації економіки України щодо встановлення різних форм власності в ринковій економіці і важливого фактора національного відродження та розвитку України.

Виклад основного матеріалу. Тут варто відзначити, що ці протидії дали і нанесли велику шкоду тим процесам, за якими повинна розвиватися економіка країни, а деколи зумисні шкідливі для суспільства заходи неконтрольованих владних чиновників призвели до негативних наслідків: інфляції, фінансової кризи, спаду виробництва, невиплати зарплати, гальмування розвитку всіх наукових напрямків і т. ін., що у підсумку відбивається на процесі роздержавлення і приватизації та соціального добробуту населення.

Вихід з такого становища полягає тільки у виробленні довгострокової економічної політики переходу до ринкових відносин, створення багатокладної економіки, посилення економічної ролі держави, тобто утворення державного механізму регулювання економічних процесів на діючих правових нормах і законах.

У процесі становлення ринкових відносин в Україні (а це створення інфраструктур,

приватизація власності, введення приватного підприємництва, реформування правової бази) постає проблема готовності нашого суспільства до приватного господарювання. Окрім економічних програм, відповідного правового забезпечення, потрібен ретельний аналіз психологічних, соціокультурних чинників, а саме – культурних цінностей народу, його традицій, звичок, моралі, соціальних якостей людей. Перехід до ринкової системи господарювання неможливий без глибоких соціально-психологічних змін у свідомості українського суспільства, переходу людей до нових сенсо-життєвих цінностей [11].

Відпрацьованими теоретично й на практиці використані засоби переходу від командно-адміністративної системи господарювання до орієнтованого ринкового господарства є роздержавлення і приватизація спрямовані на розвиток багатокладної економіки та підприємництва, з розвинутою ринковою інфраструктурою у всіх напрямках діяльності, зокрема: фінансово-банківської системи, ринку, бірж, ринку інвестицій, цінних паперів, ринку валюти і капіталів, самого ринку з його різноманітностями.

Приватизація має вплинути на розвиток приватного сектора економіки, фермерства, приватного бізнесу, які внаслідок вибраної стратегії діяльності впливають на зміну структури виробництва, і в кінцевому результаті сприяти розвитку ринкової конкуренції, ціноутворення, відлагодження фінансової системи на основі попиту і пропозиції, при умові створення сприятливої податкової політики як для держави, для поповнення державного бюджету, так і для платників податків, які стоять зацікавленими у збільшенні виробництва [4].

Отже, в цьому процесі необхідно підходити зважливо, вибирати різні шляхи і дії, які можуть принести найбільшу користь як колективам підприємств, так і економіці України.

Важливо зазначити, що під результатами приватизації розуміємо кінцевий підсумок, заради якого здійснюється приватизація. Під наслідками – те, що виникло в результаті проведення приватизації.

Розглядаючи адаптованість промислових підприємств до нових форм господарювання, слід виходити з того, що здатність промислових підприємств України до розвитку і трансформації своєї структури великою мірою залежить від стану комерціалізації – перетворення підприємств у дійсно комерційні структури.

Процес комерціалізації є довготривалим, його

РЕЗУЛЬТАТИ ПРИВАТИЗАЦІЇ ПІДПРИЄМСТВ ЛЬВІВСЬКОГО РЕГІОНУ, ДЛЯ СТВОРЕННЯ ПРИВАТНОГО СЕКТОРА ЕКОНОМІКИ

швидкість визначає темпи промислового розвитку країни. Адаптаційні можливості підприємств на початку процесу приватизації у нашій країні дорівнювали нулю, а створений приватний сектор економіки, при чітких невизначених діючих законах, повільними темпами набуває розвитку.

Сьогодні підприємництво, бізнес перебувають під впливом багатьох факторів, серед яких є суб'єктивні – такі, як вплив податкових стягнень і зборів, митних перешкод, великої кількості бюрократичного механізму і головне – дефіцит готівки між суб'єктами взаєморозрахунку, що створює між всіма підприємствами взаємоборги, а в реальних покупців дефіцит коштів на придбання товарів та послуг.

Важливість тих факторів, їх економічний, соціальний і політичний вплив нині не перебільшений, це потрібно враховувати під час становлення і розвитку приватного сектора економіки і аналізу цього процесу.

- поведінка підприємств;
- вплив форм власності на економіку виробництва;
- фінанси підприємств;
- надходження ресурсів;
- соціальні наслідки;
- створення ефективного власника;
- вплив зовнішніх факторів;
- стан демократизації економіки підприємств.

У свою чергу, вплив різних форм власності на економіку виробництва визначається наступними напрямками:

- демонополізація виробництва;
- ефективність виробництва;
- темпи адаптації підприємства до умов ринку;
- вплив форм власності на базові економічні показники;
- зміна методів управління.

Вище відзначене показано схематично на рисунку 1.

Рис. 1. Соціально-економічні результати і наслідки приватизації

Доцільно підкреслити, що аналіз наслідків приватизації на промислових підприємствах є складним. Тут головним чином або методом дослідження достовірності є опитування адміністрації, інженерно-технічних працівників і робітників підприємства, анкетування.

Із цього випливають негативні наслідки щодо економічного занепаду промисловості в країні, дефіцит бюджету для підприємств, важких непосильних стягнень податків, зборів, що на початках гальмує швидкий зріст виробництва та його розширення.

Усі відзначені основні напрямки вивчення результатів і наслідків приватизації, зводяться до наступного:

Вплив форм власності на фінанси підприємства можна визначити за наступними позиціями:

- можливість банкрутства підприємства;
- стан фінансів;
- інноваційна діяльність;
- фінансова стратегія;
- стан самофінансування;
- стан управління;
- стан інвестицій у виробництво.

Форми власності та їх вплив на фінанси підприємства схематично показано на рис. 2.

Вплив зовнішніх факторів на результати і наслідки приватизації вимагає вивчення стану контролю за діяльністю підприємства, стартових умов, підготовки підприємства до приватизації,

РЕЗУЛЬТАТИ ПРИВАТИЗАЦІЇ ПІДПРИЄМСТВ ЛЬВІВСЬКОГО РЕГІОНУ, ДЛЯ СТВОРЕННЯ ПРИВАТНОГО СЕКТОРА ЕКОНОМІКИ

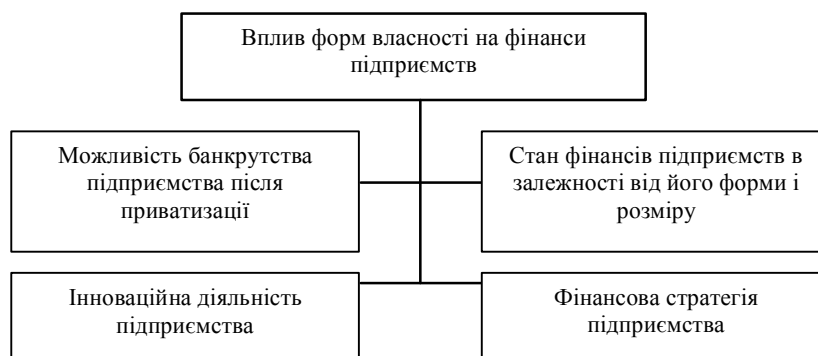

Рис. 2 Вплив форм власності на діяльність підприємств

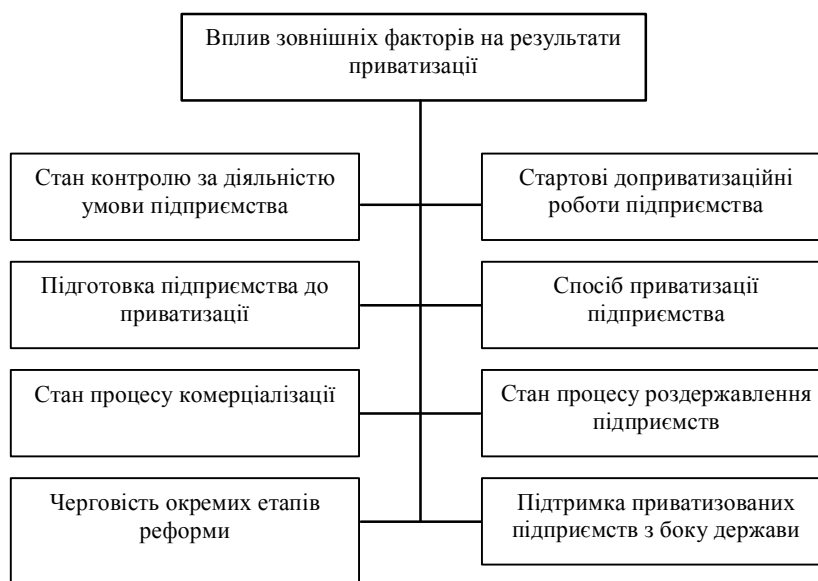

Рис. 3. Зовнішні фактори впливу на результати і наслідки приватизації

підтримки приватизованих підприємств з боку держави, способу приватизації, стану комерціалізації,

Такий підхід, пропонується до аналізу процесу роздержавлення і приватизації, показує, що замало проголосити про цей процес і про те, що власниками в державі є всі громадяни, які користуються рівними правами та можливостями щодо засобів виробництва, та їх право розділі виробленої продукції та отриманих доходів. Тут необхідно створити ще й реальні механізми реалізації даних відносин у практиці господарського життя. Це означає, що необхідно надавати розвиток підприємствам різних видів діяльності: акціонерних, орендних, кооперацій, фермерства, спільних підприємств із іншими країнами і т. ін., забезпечити можливість кожному рядовому громадянину здійснити проголошене Конституцією право власника – володіти, розпоряджатися, використовувати наявні засоби виробництва, реально впливати на процес

створення матеріальних благ, реалізувати тим самим власні економічні інтереси.

Для створення ринкової економіки, розвинутого суспільства потрібні значні зусилля держави і населення.

Адміністративно-командна система залишила важкі наслідки в господарському механізмі, які потрібно роками відбудовувати на демократичній основі із всіма формами власності та господарювання (державна, загальнодержавна, приватна, індивідуальна, акціонерна, орендна, власність ремісника чи сім'ї), підприємств приватного сектора економіки.

Це означає, що самостійні товаровиробники одержують простір для ділової активності, підприємництва та ініціативи, що забезпечує ефективну роботу та високі кінцеві результати у створенні конкурентоспроможної продукції, насичення ринку товарами, які потрібні споживачу.

Висновки. Докорінна зміна відносин власності, розвиток та становлення приватного

сектора економіки неможлива без приватизації, точніше, без передачі частини державного майна в особисту або приватну власність, адже остання є основою економічної свободи індивідів. Шляхом такої передачі держава частково повертає громадянам те, що роками відбирала в них при командно-адміністративній системі господарювання. При виникненні кожної якісно нової форми власності (акціонерної, колективної та ін.) в ній обов'язково присутня індивідуальна власність.

З розвитком ринкових відносин обов'язково буде відбуватися й формування різних форм власності, в тому числі й приватної, отже, буде відтворюватись особиста, трудова і нетрудова приватна форма власності за рахунок зменшення інших її видів.

2. Бондар О.М. Виступ на пленарному засіданні другої сесії Верховної Ради України 22 жовтня 1998 р.

12. Тименко М.П., Вачевський М.В., Мадзігон В.М. Формування готовності учнівської молоді до самостійної трудової діяльності. – К.: НДІ педагогіки, 1992. – 146 с.

[illegible]

&

Кант Еммануїл
німецький філософ

d i ø d i ø d i ø d i ø d i ø d i ø d i ø d i ø d i ø d i ø